

CZU: 347.776

CONCURENȚA NELOIALĂ – ATENTAT LA DREPTURILE PATRIMONIALE ALE PERSOANELOR FIZICE ȘI JURIDICE

Veaceslav URSU,

*doctor în drept, profesor universitar,
cercetător științific superior,*

*Departamentul știință al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
ORCID: 0000-0002-0696-4391*

Eugeniu MUSTEAȚĂ,

*doctorand, Școala doctorală „Științe penale și drept public”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

ORCID: 0000-0002-3864-4384

Rezumat

Un principiu de bază/condiție inerentă a economiei de piață o constituie concurența dintre întreprinderile care desfășoară activități economice pe piața respectivă, desigur când această competiție este în corespundere cu uzanțele și regulile ce guvernează rivalitatea concurenților.

Studiul de față este destinat analizei fenomenului concurenței prin prisma legislației Republicii Moldova care reglementează relațiile concurențiale, abordează probleme ce țin de identificarea și răspunderea actorilor/subiecților raporturilor concurențiale, tipurilor de răspundere juridică și impactului concurenței neloiale asupra mediului concurențial în general și asupra drepturilor și intereselor persoanelor fizice și juridice, dar și ale societății, în special.

Autorii au întreprins o analiză a prevederile legislației naționale în domeniul concurenței în vederea identificării calității cadrului normativ și a deficiențelor acestuia. În acest scop au fost analizate prevederile legii concurenței nr.183/2012 și a Codului administrativ, contravențional și penal.

Concluziile la care au ajuns autorii au relevat un șir de lacune legislative, dar și noi direcții de cercetare care ar constitui o bază pentru anumite recomandări și propuneri de îmbunătățire a cadrului normativ analizat.

Cuvinte-cheie: concurență, concurență neloială, economie de piață, protecția concurenței, acte de concurență neloială, subiecții actelor de concurență neloială, concurenți, răspundere juridică pentru concurență neloială, practici anticoncurențiale, limitarea concurenței.

Summary

A basic principle/inherent condition of the market economy is the compe-

tion between the companies that carry out economic activity on the respective market, of course when this competition is in accordance with the customs and rules that govern the rivalry of competitors.

The present study is intended to analyze the phenomenon of competition through the lens of the legislation of the Republic of Moldova that regulates competitive relations, including, addressing issues related to the identification and responsibility of the actors/subjects of competitive relations, the types of legal liability and the impact of unfair competition on the competitive environment in general and, on the rights and interests of natural and legal persons, but also of society, in particular.

The authors undertook an attempt to analyze the provisions of the legislation in the field of competition in order to identify the quality of the normative framework and its deficiencies. For this purpose, the provisions of the competition law no. 183/2012 and the administrative, contraventional and criminal Code of the Republic of Moldova were analyzed.

The conclusions reached by the authors revealed a series of legislative loopholes, but also new research directions that would constitute the basis for certain recommendations and proposals for improving the analyzed normative framework.

Keywords: competition, unfair competition, market economy, protection of competition, acts of unfair competition, subjects of acts of unfair competition, competitors, legal liability for unfair competition, anti-competitive practices, limitation of competition.

Introducere. Constituția Republicii Moldova instituie principiile fundamentale privind proprietatea declarând că la noi în țară proprietatea este publică și privată, constituindu-se din bunuri materiale și intelectuale și că aceasta nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăților și demnității omului.

În același timp, legea supremă stabilește că piața, libera inițiativă economică, concurența loială sunt factorii de bază ai economiei.

Cu alte cuvinte, concurența este chintesența economiei de piață. Ea semnifică posibilitatea de a alege dintre mai multe alternative de produse sau servicii oferite. Acolo unde există concurență se ajunge la o mai eficientă alocare a resurselor, deoarece producătorul urmărește permanent raportul dintre acestea și cheltuieli. Totuși, producătorul nu influențează piața de unul singur, ci o face numai prin raporturile de concurență cu alți producători care determină întotdeauna o scădere a prețurilor și implicit creșterea pieței prin stimularea cumpărărilor.

Concurența modifică sistemul de valori al consumatorilor în sensul creșterii exigenței, a nevoii de informare, a vitezei de reorientare spre alți

ofertanți. În lupta pentru cucerirea pieței, întreprinderile se concentrează pe aplicarea unor principii și strategii care le-ar permite să câștige cote de piață dominante în segmentele în care își desfășoară activitatea economică, inclusiv să se orienteze către ramurile economice care presupun utilizarea tehnologiilor înalte și diminuarea treptată a activităților în domeniile aflate în declin, să-și ridice calitatea produselor sau ofertelor livrate pe piață, să mărească productivitatea și eficiența economică.

Prin urmare, protecția concurenței prezintă un interes deosebit la nivelul economiei naționale, dar și european care s-a confruntat și se confruntă cu abuzul de poziție dominantă, înțelegerile și concentrările anticoncurențiale, practici neloiale care au drept rezultat înrăutățirea mediului concurențial.

Conținut de bază. Având în vedere cele enunțate, legislatorul autohton a statuat prin prevederile Constituției că economia Republicii Moldova este una de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă. Totodată, statul trebuie să asigure libertatea comerțului și activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție.

Am menționat mai sus că din dorința de a obține o poziție dominantă pe piață, de a atrage cât mai mulți clienți și de a elimina concurenții actuali și potențiali, agenții economici recurg la o serie de acțiuni și fapte ilegale care au un efect negativ asupra mediului concurențial. Din păcate, aceste efecte sunt resimțite nu numai de ceilalți competitori, ci și de consumatori și chiar de societate în ansamblu. De aceea, toate aceste fapte ilegale sunt sancționate de către lege.

Cerința privind asigurarea protecției concurenței loiale și-a regăsit realizarea prin adoptarea Legii concurenței nr.183 din 11.07.2012 (cu modificările și completările ulterioare) care stabilește cadrul juridic al protecției concurenței, inclusiv al prevenirii și al contracarării practicilor anticoncurențiale și al concurenței neloiale, al realizării concentrărilor economice pe piață, stabilind cadrul juridic privind activitatea și competența Consiliului Concurenței, precum și responsabilitatea pentru încălcarea legislației în domeniul concurenței. Scopul prezentei legi constă în reglementarea relațiilor ce țin de protecția, menținerea și stimularea concurenței în vederea promovării intereselor legitime ale consumatorilor (alin. (2) al art.1), totodată statul asigură libertatea activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale și apărarea drepturilor și intereselor întreprinderilor și ale cetățenilor contra practicilor anticoncurențiale și concurenței neloiale (alin.(1) al art.3).

Din prevederile citate vom trage concluzia că legislația menționată

asigură promovarea și protecția drepturilor și intereselor legitime atât ale consumatorilor (definiți în lege ca *utilizator, direct sau indirect, de produse, inclusiv producător care utilizează produse pentru prelucrare, comerciant cu ridicata, comerciant cu amănuntul sau consumator final*), cât și ale întreprinderilor (prezumați *concurenți* și care sunt definite drept *întreprindere independentă care este activă pe o piață relevantă, inclusiv concurenții potențiali*), ambii subiecți vizați fiind persoane fizice dar și juridice. În ipostazele indicate prezumăm subiecții „pasivi” ai concurenței neloiale, altfel spus persoanele fizice și juridice care suportă consecințe nefavorabile, drepturile și interesele legitime ale cărora constituie obiectul protecției legii invocate supra și care sunt afectate/prejudiciate prin practici și acțiuni/inacțiuni de concurență neloială, inclusiv a celor de restrângere, împiedicare sau denaturare a concurenței, la general.

Legea definește noțiunea **concurenței** ca fiind o rivalitate economică, existentă sau potențială, între două sau mai multe întreprinderi independente pe o piață relevantă, când acțiunile lor limitează efectiv posibilitățile fiecăreia dintre ele de a influența unilateral condițiile generale de circulație a produselor de pe piața respectivă, stimulează progresul tehnico-științific și creșterea bunăstării consumatorilor, iar **concurența neloială** reprezintă orice acțiune, realizată de întreprinderi în procesul concurenței, care este contrară uzanțelor oneste în activitatea economică.

Toate faptele acțiuni sau inacțiuni ce au ca obiect sau au ori pot avea ca efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței, precum și faptele acțiuni de concurență neloială cad sub incidența legii menționate. Mai mult decât atât, prevederile prezentei legi se aplică atât faptelor enumerate săvârșite pe teritoriul Republicii Moldova, precum și celor săvârșite în afara teritoriului țării atunci când produc sau pot produce efecte pe teritoriul acesteia.

Analizând prevederile de mai sus, putem conchide că drept subiecți activi ai concurenței, implicit și celei neloiale sunt identificate întreprinderile (persoane fizice și juridice, ținând cont de legislația civilă în vigoare, definite în legea nr.183/2012 ca orice entitate care desfășoară o activitate economică, indiferent de statutul său juridic și de modul în care este finanțată) și care în procesul activității sale economice intră în rapoarte de concurență, cu statut de concurent.

Astfel, o întreprindere-concurent poate să se prezinte fie în calitate de subiect pasiv (în accepțiunea descrisă în textul de mai sus), fie în calitatea de subiect activ al concurenței neloiale. În primul caz, se prezumă că subiectul practică activitate economică onestă conformă uzanțelor și este defavorizată de către o altă întreprindere ce săvârșește fapte de concurență neloială,

ultima având calitatea menționată de subiect activ.

Legea analizată indică expres subiecții activi (așa cum i-am numit noi) la art. 2 care stabilește sfera sa de aplicare, și anume:

a) întreprinderi înregistrate în Republica Moldova sau în alte state, precum și persoane fizice;

b) autorități ale administrației publice centrale sau locale, în măsura în care acestea, prin deciziile emise sau prin actele adoptate, intervin pe piață, influențând direct sau indirect concurența, cu excepția situațiilor când asemenea măsuri sunt luate în aplicarea altor legi sau pentru apărarea unui interes public major.

Sub incidența prezentei legi cad și persoanele asimilate autorităților publice care exercită atribuții de putere publică sau utilizează domeniul public, fiind împuternicite prin lege să presteze un serviciu de interes public (alin.(2) al art.2), iar întreprinderile cărora li s-a atribuit sarcina de a gestiona serviciile de interes economic general și întreprinderile care prezintă caracter de monopol fiscal se supun prevederilor prezentei legi și, în special, regulilor de concurență în măsura în care aplicarea acestor prevederi nu împiedică, în drept sau în fapt, îndeplinirea misiunii speciale care le-a fost încredințată (alin.(3) al art.2).

Un principiu de bază al concurenței constă în faptul că este interzis întreprinderilor să-și exercite drepturile în vederea restrângerii concurenței și lezării intereselor legitime ale consumatorului (alin.(2) al art.3). Întru respectarea acestuia, legea enumeră expres acțiunile sau inacțiunile autorităților publice care sunt interzise și au sau pot avea ca efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței. Astfel, sunt interzise următoarele acțiuni sau inacțiuni prevăzute expres la alin. (2) al art.12 al legii concurenței:

a) limitarea drepturilor întreprinderilor de procurare ori comercializare;

b) stabilirea de condiții discriminatorii sau acordarea de privilegii pentru activitatea întreprinderilor, în cazul în care acestea nu sunt prevăzute de lege;

c) stabilirea de interdicții sau restricții, neprevăzute de lege, pentru activitatea întreprinderilor;

d) impunerea, directă ori indirectă, a întreprinderilor de a se asocia ori de a se concentra sub orice formă.

Și doar în cazuri excepționale pot fi realizate acțiunile sau inacțiunile prevăzute la alin. (2) în condițiile Legii nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război.

Pentru existența, funcționarea și consolidarea unei economii de piață

veritabile, care să asigure progresul societății, dezvoltarea și modernizarea producției și distribuției este foarte important să fie creat și să existe un mediu concurențial funcțional, ultimul reprezentând condiția esențială pentru prima. Scopul de bază al economiei de piață este satisfacerea intereselor, în primul rând al consumatorilor, politica de concurență fiind doar un mijloc pentru atingerea scopului enunțat. De aceea, este necesar să fie respectate comportamentele loiale ale întreprinderilor (concurenților) care tind să câștige poziții mai favorabile pe piață, să-și promoveze propriile produse și servicii, să-și ridice cifrele de afaceri, etc.

Din acest punct de vedere, concurența poate fi definită ca fiind ansamblul relațiilor dintre agenții economici generate de dorința acestora de a obține un loc cât mai bun pe piață și un preț cât mai avantajos. Privită din punct de vedere economic, concurența este întotdeauna legată de tranzacțiile efectuate pe piață, de cerere și ofertă și de procesul de schimb.

Astfel, concurența este strâns legată de libertatea de a alege. Concurența este cea mai importantă forță care animă economia de piață, îi conferă viabilitate și mișcare.

Proprietatea privată generează libera inițiativă, concurența este însăși forma activă a liberei inițiative, aceasta constituind, la rândul ei, o trăsătură esențială a economiei de piață, al cărei mecanism este concurențial. Ea reprezintă confruntarea deschisă, rivalitatea dintre agenții economici vânzători ofertanți pentru a atrage de partea lor clientela. Totodată, concurența exprimă comportamentul specific interesat al tuturor subiecților pe proprietate, comportament care se realizează în mod diferit, în funcție de cadrul concurențial și particularitățile diverselor piețe.

Dacă e să definim politica concurențială, vom afirma că aceasta este un ansamblu de reglementări, obiective și instituții care acționează pentru asigurarea unui climat concurențial normal, în care agenții economici să poată să se manifeste în mod liber, pe baza propriilor lor decizii și comportamente orientate sistematic pentru obținerea avantajelor valorice, ca expresie a eficienței activității lor pe piața considerată.

Exercitarea concurenței constituie un drept al tuturor agenților economici. Ca orice drept recunoscut și protejat de lege, dreptul la concurență trebuie exercitat cu bună credință și potrivit uzanțelor cinstite fără să încalce dreptul și libertățile agenților economici, precum și ale cetățenilor.

Prin urmare, subiecții indicați pot săvârși fapte care au ori pot avea ca efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței, precum și faptele acțiuni de concurență neloială.

Primul set de fapte pe care legea le interzice este săvârșit în câmpul „legal”, adică în condițiile când întreprinderile concurente activează conform

regulilor stabilite, doar că anumiți subiecți (indicați, atât în lege, cât și de către noi) urmăresc scopul de a restrânge, împiedica sau de a denatura concurență și în acest scop săvârșesc, în unele cazuri abuz de putere sau de serviciu, în alte cazuri – exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu.

Sub incidența legii nr.183 cad și faptele de concurență neloială, interzise de a fi comise, acestea fiind descrise la articolele 14-19. Astfel, concurență neloială vor constitui următoarele fapte:

1. Discreditarea concurenților (art.15);
2. Instigarea la rezilierea contractului cu concurentul (art.16);
3. Obținerea și/sau folosirea ilegală a secretului comercial al concurentului (art.17);
4. Deturnarea clientelei concurentului (art.18);
5. Confuzia (art.19).

Faptele respective sunt interzise de a fi săvârșite, urmând ca comiterea lor să fie pedepsită conform legii menționate. În același timp, legislația penală prevede răspunderea și pedeapsa pentru infracțiuni comise în domeniul concurenței.

Astfel, art.246 CP instituie răspundere și pedeapsă penală pentru limitarea concurenței libere iar art. 246¹ CP pedepsește actele de concurență neloială.

Dispoziția art. 246¹ CP prevede că orice act de concurență neloială, inclusiv:

a) crearea, prin orice mijloace, de confuzie cu întreprinderea, cu produsele sau cu activitatea industrială sau comercială a unui concurent;

b) răspândirea, în procesul comerțului, de afirmații false, care discreditează întreprinderea, produsele sau activitatea de întreprinzător a unui concurent;

c) inducerea în eroare a consumatorului referitor la natura, la modul de fabricare, la caracteristicile, la aptitudinea de întrebuințare sau la cantitatea mărfurilor concurentului;

d) folosirea denumirii de firmă sau a mărcii comerciale într-o manieră care să producă confuzie cu cele folosite legitim de un alt agent economic;

e) compararea în scopuri publicitare a mărfurilor produse sau comercializate ale unui agent economic cu mărfurile unor alți agenți economici

se pedepsesc cu amendă de la 3000 la 4000 de unități convenționale sau cu închisoare de până la 1 an, cu amendă, aplicată persoanei juridice, de la 3500 la 5000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani.

Observăm că lista acțiunilor care constituie concurență neloială enumerate în dispoziția art. 246¹ CP nu este exhaustivă, dacă apelăm la inter-

pretarea normei, deoarece legislatorul utilizează sintagma „*orice act de concurență neloială, inclusiv*”. Prin urmare, concluzia care se impune este că legiuitorul a descris în dispoziția normei juridico-penale doar cele mai importante, fie cele mai răspândite modalități faptice de comitere a concurenței neloiale. Adică făptuitorul poate comite orice act de concurență neloială, printre care și cele enumerate în dispoziție. Care sunt faptele pe care le interzice legea nr.183 le-am indicat în textul de mai sus și pentru o mai bună înțelegere care este esența acestora le vom prezenta în tabelul ce urmează, comparându-le cu cele descrise la art. 246¹ CP.

<p>Art.15 Discreditarea concurenților, adică defăimarea sau punerea în pericol a reputației sau credibilității acestora prin:</p> <p>a) răspândirea de către o întreprindere a informațiilor false despre activitatea sa, despre produsele sale, menite să îi creeze o situație favorabilă în raport cu unii concurenți;</p> <p>b) răspândirea de către o întreprindere a unor afirmații false despre activitatea unui concurent sau despre produsele acestuia, afirmații ce dăunează activității concurentului.</p> <p>Art.16 instigarea, din interes sau în interesul persoanelor terțe, la rezilierea neîntemeiată a contractului cu concurentul unei alte întreprinderi, la neîndeplinirea sau la îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor contractuale față de concurentul respectiv prin acordarea sau oferirea, mijlocit sau nemijlocit, de recompense materiale, compensații sau de alte avantaje întreprinderii parte a contractului.</p>	<p>b) răspândirea, în procesul comerțului, de afirmații false, care discreditează întreprinderea, produsele sau activitatea de întreprinzător a unui concurent;</p>
--	---

<p>Art.17: obținerea și/sau folosirea de către o întreprindere a informațiilor ce constituie secret comercial al concurentului, fără consimțământul lui, dacă acestea au adus sau pot aduce atingere intereselor legitime ale concurentului.</p>	
<p>Art.18: deturnarea clientelei concurentului realizată de întreprindere prin inducerea în eroare a consumatorului cu privire la natura, modul și locul de fabricare, la caracteristicile principale, inclusiv utilizarea, cantitatea produselor, prețul sau modul de calculare a prețului produsului.</p>	<p>c) inducerea în eroare a consumatorului referitor la natura, la modul de fabricare, la caracteristicile, la aptitudinea de întrebuințare sau la cantitatea mărfurilor concurentului;</p>
<p>Art. 19: Confuzia, adică orice acțiuni sau fapte care sunt de natură să creze, prin orice mijloc, o confuzie cu întreprinderea, produsele sau activitatea economică a unui concurent, realizate prin:</p> <p>a) folosirea ilegală, integrală sau parțială a unei mărci, embleme de deservire, denumiri de firmă, a unui desen sau model industrial sau a altor obiecte ale proprietății industriale de natură să creeze o confuzie cu cele folosite în mod legal de către o altă întreprindere;</p> <p>b) copierea ilegală a formei, a ambalajului și/sau a aspectului exterior al produsului unei întreprinderi și plasarea produsului respectiv pe piață, copierea ilegală a publicității unei întreprinderi, dacă aceasta a adus sau poate aduce atingere intereselor legitime ale concurentului.</p>	<p>a) crearea, prin orice mijloace, de confuzie cu întreprinderea, cu produsele sau cu activitatea industrială sau comercială a unui concurent;</p> <p>d) folosirea denumirii de firmă sau a mărcii comerciale într-o manieră care să producă confuzie cu cele folosite legitim de un alt agent economic;</p> <p>e) compararea în scopuri publicitare a mărfurilor produse sau comercializate ale unui agent economic cu mărfurile unor alți agenți economici</p>

Legea concurenței nr.183/2012

Codul penal, art. 246¹

Este lesne de observat că legiuitorul nu a fost consecvent atunci când a adoptat actele normative invocate, conținutul normelor nefiind identic. În plus, legea penală descrie componenta infracțiunii de la art.246¹ CP ca fiind una formală, răspunderea penală intervenind din momentul când făptuitorul a săvârșit una din acțiunile descrise în dispoziție și nu condiționează răspunderea penală cu survenirea unor prejudicii de un anumit grad și caracter, cauzate fie întreprinderilor concurente, fie consumatorilor.

Nu este clar când subiecții rapoartelor concurențiale vor purta răspundere conform legii concurenței nr.183 și când aceștia vor fi apți de răspundere penală conform legislației penale a RM și cine sunt acești subiecți.

Articolul 12 al legii nr.183 prevede că sunt interzise orice acțiuni sau inacțiuni ale autorităților publice care restrâng, împiedică sau denaturează concurența, iar sub incidența prezentului articol cad autoritățile publice definite în sensul prevederilor Codului administrativ (Codul administrativ definește autoritățile publice la art.7 conform căruia „autoritate publică se consideră orice structură organizatorică sau organ instituită/instituit prin lege sau printr-un alt act normativ, care acționează în regim de putere publică în scopul realizării unui interes public”).

De asemenea, în art.12 al legii concurenței este prevăzut că faptele autorităților publice realizate contrar prevederilor alin. (2) constituie încălcări ale prezentei legi (alin. (4) art.12) și că persoanele cu funcție de răspundere din cadrul autorităților publice poartă răspundere în conformitate cu prevederile Codului contravențional (alin.(5) art.12).

Totodată, alin.(5) al art. 67 al legii nr.183 prevede „Prin derogare de la Codul contravențional, amenziile pentru încălcarea legislației concurențiale se stabilesc conform prezentei legi.”

Articolul 14 al legii nr.183 interzice acțiunile de concurență neloială și prevede că în cazul constatării acțiunilor de concurență neloială, prin decizia Plenului Consiliului Concurenței, întreprinderea este sancționată conform prezentei legi și/sau obligată să înceteze acțiunile respective (alin.(9) art.14).

În același timp, art.77 al legii nr.183 reglementează răspunderea pentru concurența neloială, stabilind că „prin derogare de la legea penală, comiterea faptelor de concurență neloială interzise la art. 15–19 din prezenta lege se sancționează de Consiliul Concurenței cu amendă în mărime de până la 0,5% din cifra totală de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în anul

anterior sancționării și că nivelul de bază al amenzii pentru concurența neloială se determină în funcție de gravitatea și durata faptei”.

În ce privește subiectul răspunderii penale, legea admite răspunderea persoanelor juridice, cu excepția autorităților publice (alin.(3) art.21), pe când legea nr.183 recunoaște autoritățile publice cum sunt ele definite în codul administrativ (Codul penal nu conține o definiție a noțiunii de autorități publice), în calitate de subiecți ai răspunderii, deoarece acestea pot săvârși fapte care au drept scop limitarea concurenței dar și acțiuni de concurență neloială.

În final, vom enunța câteva concluzii generale la care am ajuns în procesul perfectării prezentului articol, și anume:

1. Concurența reprezintă chintesența economiei de piață, prin urmare ea trebuie și este protejată prin adoptarea unui cadru legislativ în vigoare care a fost analizat parțial în prezentul studiu. Statul prin prevederile legislației invocate urmărește să stimuleze concurența liberă care ar limita efectiv posibilitățile întreprinderilor (persoane fizice și juridice) care activează pe piață de a influența unilateral condițiile generale de circulație a produselor de pe piața respectivă, ar stimula progresul tehnico-științific și creșterea bunăstării consumatorilor, inclusiv să protejeze prin mijloacele disponibile concurența liberă și să sancționeze concurența neloială și practicile anticoncurențiale;

2. Răspunderea juridică intervine pentru următoarele activități comise de către concurenții de pe piață, dar și pentru autoritățile publice (numite astfel în legea concurenței nr.183):

- **Practici anticoncurențiale** definite ca „acord anticoncurențial, decizie a asocierii de întreprinderi, practică concertată, abuz de poziție dominantă, acțiune sau inacțiune a autorităților publice de restrângere a concurenței interzise de lege”. Acordurile anticoncurențiale, în special cele care: *stabilesc, direct sau indirect, prețurile de cumpărare sau de vânzare ori orice alte condiții de tranzacționare; limitează sau controlează producția, comercializarea, dezvoltarea tehnică sau investițiile; împart piețele sau sursele de aprovizionare; participă cu oferte trucate la licitații sau la orice alte forme de concurs de oferte; aplică, în raporturile cu partenerii comerciali, condiții inegale la prestații echivalente, creând astfel acestora un dezavantaj concurențial; condiționează încheierea contractelor de acceptare de către parteneri a unor prestații suplimentare care, prin natura lor sau în conformitate cu uzanțele comerciale, nu au legătură cu obiectul acestor contracte*, inclusiv acordurile anticoncurențiale de importanță minoră sunt interzise.

- **orice acțiuni sau inacțiuni ale autorităților publice care restrâng, împiedică sau denaturează concurența**, precum: limitarea dreptu-

rilor întreprinderilor de procurare ori comercializare; stabilirea de condiții discriminatorii sau acordarea de privilegii pentru activitatea întreprinderilor, în cazul în care acestea nu sunt prevăzute de lege; stabilirea de interdicții sau restricții, neprevăzute de lege, pentru activitatea întreprinderilor; impunerea, directă ori indirectă, a întreprinderilor de a se asocia ori de a se concentra sub orice formă.

- **Acțiunile de concurență neloială**, inclusiv discreditarea concurenților; instigarea la rezilierea contractului cu concurentul, obținerea și/sau folosirea ilegală a secretului comercial al concurentului, deturnarea clientelei concurentului, confuzia.

3. Subiecții care săvârșesc acțiunile/inacțiunile enumerate mai sus vor purta răspundere pe care o vom numi convențional administrativă, contravențională și penală:

- **Administrativă**, din motiv că conform art.32 alin.(2) al legii concurenței, Consiliul Concurenței este învestit cu putere de decizie, de reglementare, de interdicție, de intervenție, de inspecție și **de sancționare**, în limitele stabilite de legislație, respectiv, poate aplica sancțiuni sub formă de amendă prin deciziile Plenului Consiliului Concurenței (art.46 al legii (decizia Plenului fiind act administrativ)), amenda ca sancțiune, la fel este stabilită și calculată de către Consiliul Concurenței, prin derogare de la Codul contravențional (art.67 al legii concurenței). Mai mult decât atât, deciziile prin care Plenul Consiliului Concurenței a aplicat o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu pot fi contestate direct în instanța de judecată, în conformitate cu prevederile Codului administrativ, fără respectarea procedurii prealabile (alin.(1) art.78).

- Codul contravențional conține o normă generală, și anume art. 330⁵ care prevede răspundere contravențională pentru încălcarea legislației din domeniul concurenței, stabilind că acțiunile sau inacțiunile persoanelor cu funcție de răspundere din cadrul autorităților și instituțiilor administrației publice centrale și locale, ale membrilor organelor colegiale, de restrângere, împiedicare sau denaturare a concurenței, stabilite prin decizia Consiliului Concurenței, se sancționează cu amendă de la 100 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 100 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

- Cu referire la răspunderea penală, aceasta este stabilită de art.246¹ CP. Totodată, conform art. 77 al legii concurenței prin derogare de la legea penală, comiterea faptelor de concurență neloială interzise la art. 15-19 din prezenta lege se sancționează de Consiliul Concurenței cu amendă în mărimi de până la 0,5% din cifra totală de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în anul anterior sancționării. Nivelul de bază al amenzii pentru concu-

rența neloială se determină în funcție de gravitatea și durata faptei.

– În același timp, conform alin.(2) al art. 77 prejudiciul produs ca rezultat al acțiunilor constatate drept concurență neloială urmează a fi reparat, în conformitate cu prevederile Codului civil, de întreprinderea care l-a cauzat. Putem afirma că subiecții vor purta și răspundere civilă pentru săvârșirea acțiunilor de concurență neloială pe motiv că și soluționarea cauzului se va efectua conform regulilor de procedură civilă. Articolul 80 alin. (3) prevede că dacă vreuna dintre acțiunile de concurență neloială cauzează daune patrimoniale sau morale, cel prejudiciat este în drept să se adreseze instanței competente cu acțiune în răspundere civilă corespunzătoare.

4. Conform legii concurenței drept subiecți ai acțiunilor de concurență neloială și a practicilor anticoncurențiale sunt desemnați, alături de întreprinderile înregistrate în Republica Moldova sau în alte state și persoanele fizice, autoritățile administrației publice centrale sau locale definite în sensul prevederilor Codului administrativ (conform art.7 al Codului administrativ „Autoritate publică se consideră orice structură organizatorică sau organ instituită/instituit prin lege sau printr-un alt act normativ, care acționează în regim de putere publică în scopul realizării unui interes public”). În același timp, atât Codul contravențional, cât și Codul penal exceptează autoritățile publice ca potențiali subiecți ai infracțiunilor sau contravențiilor, implicit ai răspunderii contravenționale sau penale (art. 21 CP și art.17 Ccontr). Și în cazul Codului penal, și al celui contravențional, legiuitorul are în vedere persoanele juridice (cu excepția autorităților publice) menționând că răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea persoanei fizice pentru infracțiunea săvârșită, similar - răspunderea contravențională a persoanei juridice nu exclude răspunderea persoanei fizice sau, după caz, a persoanei cu funcție de răspundere pentru contravenția săvârșită.

5. O altă concluzie identificată ar fi faptul că legea analizată (nr.183/2012) recunoaște ca subiecți ai practicilor anticoncurențiale, inclusiv, ai concurenței neloiale autoritățile publice, or acestea din urmă nu participă în relațiile economice în calitate de concurenți. Legislația în vigoare împuternicește autoritățile publice cu alte competențe, inclusiv de a asigura monitorizarea pieții și a activității economice, respectarea legislației, inclusiv în domeniul concurenței, acordarea suportului concurenților loiali, repartizarea subvențiilor și reglementarea investițiilor, etc. În cazul când autoritățile publice favorizează anumiți concurenți prin acțiunile descrise în legea enunțată, aceștia urmăresc scopul limitării concurenței prin restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței, pe când, conform legii, ei ar trebui să asigure protecția concurenței, stimularea unei concurențe „sănătoase”, loiale. Considerăm că legea trebuie să fie modificată în sensul

exceptării autorităților publice de la orice tip de răspundere, or în acest caz, legiuitorul nu ar fi consecvent în promovarea politicii în materia răspunderii juridice a subiecților menționați. Respectiv, ar fi necesară operarea modificărilor corespunzătoare și în alte acte normative, inclusiv, cele analizate de către noi.

6. Credem că mențiunile legislatorului din legea nr.183/2012 referitoare la derogările de la Codul contravențional sau cel penal se referă la sancțiunile pecuniare aplicabile subiecților faptelor de concurență neloială sau practicilor anticoncurențiale, în speță la mărimile amenzilor și modul de calculare ale acestora (legislația penală și cea contravențională prevăd alte limite ale amenzii ca pedeapsă penală sau contravențională, etc.) și că derogările respective nu vizează principiile generale și speciale ale individualizării pedepselor, subiecții răspunderii contravenționale și penale sau alte instituții juridice. Altminteri, se vor încălca flagrant principiile generale și cele speciale ale dreptului penal și contravențional.

Concluzia generală este că legislația anticoncurențială în vigoare nu este lipsită de neajunsuri și imperfecțiuni și că ar trebui efectuate studii suplimentare pentru a identifica anumite recomandări și propuneri de perfecționare și ajustare a cadrului normativ corespunzător.

Referințe bibliografice

1. Constituția Republicii Moldova Nr. 1 din 29-07-1994, Publicat: 29-03-2016 în Monitorul Oficial Nr. 78 art. 140, (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ro).

2. Codul Contravențional al Republicii Moldova Nr. 218 din 24-10-2008. Publicat: 17-03-2017 în Monitorul Oficial Nr. 78-84 art. 100, (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140254&lang=ro#).

3. Codul administrativ al Republicii Moldova Nr. 116 din 19-07-2018. Publicat: 17-08-2018 în Monitorul Oficial Nr. 309-320 art. 466, (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=16072&lang=ro).

4. Codul penal al Republicii Moldova Nr. 985 din 18-04-2002. Publicat : 14-04-2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195, (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109495&lang=ro).

5. Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012 (cu modificările și completările ulterioare). Republicată în temeiul art. II al.(4) al Legii nr.199/2023, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023, nr. 322-324, art.575;în vigoare 18.09.2023; (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139070&lang=ro#).